

løst og tåler ingen påkjønning. Derfor skal vår innstilling være å bygge videre på det verk som våre forfedre har arbeidet på i 1069 år og som alltid har hvilt på dette at folket var høieste instans. Derfor skal den første politiske handling i et fritt Norge være at folket går til valgurnen. Forbedringene i statsmekanismen skal så følge litt etter litt. Etter vår beste overbevisning bør retningslinjen være at Stortinget litt etter litt gir slipp på den andel i den utøvende makt som det i den siste menneskealder har tiltatt sig. Den utøvende makt skal være i regjeringsskabinettet, d.v.s. hos "Kongen i statsråd". Endel saker bør også kunne avgjøres av statsministeren og fagministeren i fellesskap. Stortinget skal først og fremst ha den kontrollerende makt. For også på den lovstiftende makts område bør stortinget vise resignasjon og ikke uten i sjeldne undtagelsestilfeller gjøre vedtak i lovs form som ikke bæres frem av regjeringen. Og selv den bevilgende myndighet må stortinget utøve slik at det ikke desavouerer regjeringen. Samarbeide mellom regjering og storting er løsenet, ikke jalousi og antagonisme. Alt dette er mulig, det henger sammen med valgernes forhold til de personligheter som ifølge det naturlige utvalg blir ledende i politikken. Velgerne må mere enn tidligere stemme på mannen, ikke på det upersonlige parti eller det mer eller mindre svevende parti-program. På dette grunnlag kan en regjering bli sterk. Kontrollen på folkets vegne utøver stortinget. I stortingssalen skal folkets frie kritikk over de styrende komme frem. Der skal regjeringen stande tilrette. Har den ikke lenger stortingets tillid må den gå av. Har den forbrudt sig må den for riksrett.

Blir Norge på ny krigsskueplass og overgangsperioden kommer til å arte sig som under alternativ B tenkt, vil styret i de efterhvert gjenerobrede landsdeler overtas av de militære myndigheter i samarbeide med den civile administrasjon, og når landet er befrikk for tyskere vil valg kunne holdes og statsmaskineriet komme igang på samme måte som ovenfor antydnet.

Du spør hvad jeg mener om krigens varighet o.s.v. Alt i denne forbindelse blir naturligvis mer og mindre gjettverk, - krigen kan for så vidt være fra en uke til et år til, men det rette blir nok noe mellom de to ytterlighetene. Mine private gisninger bygger på følgende:

1) Invasjonsplanene mot England er definitivt opgitt. Tyskland må anse invasjon som en militær-teknisk umulighet. Den kan ikke bare være utsatt, for chansene må nødvendigvis bli mindre og mindre eftersom tiden går. At det ikke blev noe av invasjonen i sommer, kan heller ikke skyldes noe ønske om å komplettere forsyningene først, for det er ikke større lagre som mangler til et slikt foretagende, en avgjørelse her ville falle temmelig fort (etter all beregning iallfall forttere enn i et russisk felttog)

2) Tyskland innstiller sig altså på en "opslitningskrig". Men til en slik har de ikke selv resurser. Det eneste sted innen rekkevidde hvor slike fins (olje, metaller, korn) i en målestokk som betyr noe, er Russland. Følgelig: Tyskland måtte gå løs på Russland. På en måte er det helt logisk, den eneste utvei efter at invasjonen er opgitt.

3) Det er nødvendig for Tyskland å få Russland raskt og forholdsvis uskadt. a) Fordi den britisk-amerikanske krigsproduksjon (fly m.v.) nu (erfellig) med rasende fart nærmer sig et nivå av helt knusende overlegenhet (toppeffektivitet ventes senest våren-sommeren 1942, men den er livsfarlig for Tyskland lenge før det) b) Fordi russerne m.h.t. mobilisering og overhodet militært er tyskerne underlegne i fart og derfor kunne tenkes utmanøvrert på basis av denne faktor, c) Fordi Tyskland ikke har resurser til en langvarig stillingskrig overfor Russland over en ca. 2500 km. lang front - den vil tappe de allerede altfor reduserte lagre i rasende fart, (når Tyskland i det hele tatt har klart sig så lenge - med olje o.s.v. - er grunnen sikkert at frontene i denne krigen har vært uventet korte og kortvarige, ja i månedsvis har der overhodet - bortsett fra sjø og luft - ikke eksistert tyske kampfronter, mens jeg tenker fronten mot Russland alone f.t. krever 1 mill. tonn olje i måneden, for ikke å snakke om alt det andre.

4) Det må ansees som gitt at Tyskland ikke får Russland raskt, billig og uskadt. Det er åbenbart at det var det de gikk efter, "knock out" i første runde". Derpå tyder både det vi hittil har kunnet bringe på det rene om de rent militære disposisjoner (det voldsomme offensive stöt i sentrum, mot Moskva - hensikt: å lamme og skape kaos alt for Russland hadde kommet sig på bene) og de tyske skriverier, f.eks. spådommen om Moskvas fall 13. juli, - slikt skriver jo ikke der i gården uten efter instruks fra høieste hold, og det er klart de må ha trodd på det sjöl, slike spådommer som ikke går i oppfyldelse, er jo meget kjedelige propagandaboomeranger, og må efterpå virke meget deprimerende og svekkende for tilliten.

5) Hvordan det videre går i Russland vet jo ingen. Men min mening - ut fra ovenstående - er at Russland har vunnet første omgang. Tyskland har ikke opnådd Knock out i første runde, har ikke opnådd noe strategisk hovedmål (Moskva etc.), har ennu ikke erobret noe terrang av vesentlig økonomisk betydning (oljen,

metallene og det aller mest av kornlandet ligger østenfor fronten, tildels langt øst: Kaukasus, Ural o.s.v., likeså har Russland i de siste 10-12 årene planmessig også lagt rustningsindustriene østover, av forsvarshensyn). På den annen side har Russland fått tid til å mobilisere og marsjere op (hvilket er en gigantisk affære for en hær på ialt 10-12 mill.mann, sikkert enmu ikke helt avsluttet), de har, tross alt, måttet få selvtillit p.g.a. resultatene hittil, de er formentlig over (iallfall den verste) faren for noe Quislingtull (kupp, kuvending og separatfred, hvilket jeg en tid var noe engstelig for - som resultat bl.a. av retretten), de har hatt nerver til å rasere landet bak sig. Til det kommer at Tyskland sikkert har hatt enorme tap av både mennesker og materiell, enten nu 1/2 million er ren fantasi eller ikke. Tenk på tyskernes voldsomt offensive strategi, den hensynsløse innsats uten omkostningene (en strategi som hittil jo har vist sig meget vellykket) og husk så på at de tross dette i de siste 3-4 uker iallfall bare har avansert meget langt eller slett ikke. Vær sikker på at de aldri har latt sig slake eller stanse for avdelingene så å si var utsløttet. -- De var jo - mer enn noensinne - ute etter knock out, i kappløp med timeglasset. Slikt koster. Kanskje mer enn vi er villige til å tro i første omgang. Og det er helt riktig hvad du skrev i siste brev, at tap av 1/8del av menneskene kan bety 1/4del - 1/3del i slagkraft. Slik alt ligger an, har tyskerne sikkert satt inn elite-tropper som støttropper i de viktigste avsnittene (der det har gått mest hett for sig), og spesialister: tank-folk, fallskjermjeger o.s.v. Husk Verdun forrige gang. Tyskerne stanget forgjebes der i 7 uker og mistet 6-700 000 mann - men det viktigste var at disse 6-700 000 var selve blomsten av de daværende tyske armé, de fysisk best utrustede og best trenede og trimmede av tropene. Kanskje var det der Tyskland egentlig tapte forrige verdenskrig.

Men må ågså - etter hvad vi ventet etter Finlandskrigen - si at russerne har overrasket positivt, sammenlign f.eks. deres motstand med franskmennenes. Det stikker vel i at de (russerne) har sin store styrke i defensiven, der kommer soldatmateriellets treghet og utholdenhet til sin rett (det viste sig også i Finland, de avdelinger som var avskåret der, overgav sig praktisk talt aldrig, enda flesteparten av folkene etterhvert sultet og frøs ihjel (kfr. Mörnes bok: "Ærens vinter"). Til innvirkende angrepsoperasjoner er de vel derimot mindre skikket.

Russerne må ågså ha hatt bedre utrustning enn vestmaktene ifjor (kfr. Meurois) og ledelsen har samme hensynsløshet som den tyske, kapitulerer bl.a. ikke fort for å spare menneskeliv. Og husk den ting: at Russland nu har den tallmessige overlegenhet på sin håndbøkerne opgir for Russland 10-12, for Tyskland 5-6 mill.mann, det stemmer også med folketallene, dessuten tenk på hvad Tyskland hittil har tapt og har bundet i alle de besatte land. Det opveier vel iallfall hvad Russland må ha i Øst-Sibir). Allerede det tallmessige forhold - og at det er Tyskland som må, føre den kostbareste krig: angrepskrigen - skulle opveie en god del av Tysklands overlegenhet når det gjelder materiell, utdanning og (særlig) stabsarbeid. Når det gjelder forsyningene, er vel forholdet nesten like meget i russisk favør (olje, olje, olje). Uten at jeg tør spå noe, skulle derfor Russland ha ganske bra kort på hånden for de kommende ukene og månedene. Det eneste som er nødvendig er at de bevarer sin hær som en virkelig kampdyktig faktor over hele fronten, slik at tyskerne iallfall ikke får noen slutt på det - og at ikke for viktige deler av Russland, økonomisk sett, faller i Tysklands hender, iallfall ikke noenlunde uskadte. Om Russland fortsatt må vike endel, spiller ingen særlig rolle, bare sugepumpen på Tysklands resurser er i full sving hele tiden. Moskvas eventuelle fall er ikke noe avgjørende f.eks..

6) Hvad de andre fronter angår, later det jo til at luft- og sjøkrigen i vest utvikler sig så bra som en kan vente det, særlig bombingene av Tysklands industrier vil i det lange løp bli meget viktig, også påkjenningen for sivilbefolkningen. U.S.A. er så bra som det kan forlanges. - Hvad Østen angår, mener jeg det er underordnet hvad Japan gjør i sør, enten det nu blir krig av det eller ikke, hovedsaken nu er Russland, at det ikke blir angrepet i ryggen (men i tilfelle ville det vel treffe U.S.A. aktivt med?) Å få Japsene ut av Indochina m.v. blir det alltid en råd med etterpå, som Stormaktene tvang det ut av China i 1921, da de igjen (etter 1914-18) hadde fått hendene frie.

Som konklusjon følgende:

Tyskland har alt tapt krigen etterat det er opgitt invasjonen av England. Noen utmattelseskrig mot fiender som behersker havene, storparten av verdens råstoffer og industrikapasitet, vil aldrig føre frem. Selvom Tyskland skulle kunne slite sig frem til en erobring av Russland, vil det bli for sent å få sving på sakene der borte. Senest til våren vil Tyskland bli formelig kvalt i britisk-amerikanske fly - titusener av dem, tenk på det. ---- (På den annen side: den amerikanske industri kan ikke bombes) Og dessuten ville en (høyst) eventuell erobring av Russland, på samme manér som hittil, gjøre seierherren like utmattet som den tapende part.

Spørsmålet er derfor bare: Når vil det briste i Tyskland? Jeg tror ikke det er mange nok der som gjør sig ovennevnte refleksjoner til at det kan bli omveltning av det. Og der fins jo ingen organisert opposisjon i Tyskland, ikke noe alternativ som åpenbart byr sig frem til det nuværende system. Det eneste eksisterende makt-sentrum er generalstaben (plus embetsmenn m.v.) Den kan gjøre slutt på det når som helst. Skjer ikke det, må det hele komme spontant, nedenfra: Opløsning, kaos, sammenbrudd. Det avhenger igjen av hvordan forsynings situasjonen virkelig er for de brede lag, av bombingens virkninger, av hele krigstrettheten. Den første virkelige militære motgang kan utløse det: at man skjønner - det er helt stopp i Russland (for ikke å snakke om eventuelt omslag der), at Norge blev erobret tilbake, at Italia sprakk o.l.

Russland er vel det mest nærliggende. Holder russerne hvad de lover, fortsetter de (om ikke mer) så bare omtrent som de har begynt, tror jeg faktisk ikke Tyskland kan holde det gående i samme stil som nu mere enn et par måneder til. Jeg tror både olje-, materiell- og menneskeforbruket er for voldsomt til det. Husk: det var i Russland tyskerne skulle skaffe sig forsyninger. Og slakker de av, stopper det hele op, er det kvelden. Stillingskrig, på stedet, er umulig for Tyskland på den veldige fronten. Og det mot vinteren, r u s s i s k vinter. ---

Altså: hvis russerne er still going like strong som nu, våger jeg et tipp: ca. september/oktober, eller skal vi for sikkerhets skyld si: oktober/november.

Går det galt med russerne, er det likevel et stort spørsmål om den indre front i Tyskland holder vinteren over. Det vil avhenge av hvor meget Tyskland kan få ut av Russland i første omgang, og hvor fort de kan få det, m.a.o. av ødeleggelsene og organisasjonsvanskene i Russland. En seier i øst vil selvsagt straffere veldig, men følges den ikke noenlunde snart av virkelig bedring i forsyningene, kan glansen snart gå av den. Det kan vanskelig tenkes at Tyskland får tak i noe videre av årets avling i Russland, den blir ødelagt etterhvert som russerne trekker sig tilbake. Og kan det tenkes at de får olje - og metallindustrien uskadet (I 1917 tok det 8 måneder før de fikk igang oljekildene i Romania igjen etter ødeleggelsene) Jeg tror selv en seier i Russland vanskelig skal kunne klare å holde spillet gående mer enn til midtvinters - det er selvsagt mulig at det kan holde

vinteren over - men hus! hvordan bombingene nu utover vil øke med aksellerende hurtighet, og tenk når tapslistene fra felttoget i Russland begynner å nå familjene for alvor.

Av ting ved siden av Russland som kan gi støtet til avgjørelsen, er naturligvis en direkte amerikansk krigserklæring til Tyskland, den ville - tross alt - være en alvorlig psykologisk faktor. Og som nevnt: et italiensk sammenbrudd. Men Italia får vel ikke lov å bryte saken. De må vel i tilfelle ta en "indre" krig med tyskerne først.

Så er det Norge. Alt i alt tror jeg det er mer enn 50% chance for at engelskmennene gjør invasjon her, når netterne begynner å bli mørkere for alvor (d.v.s. nokså snart). Jeg tror det fordi:

1) Russerne ønsker (forlanger kanskje) at Tyskland skal få en front i ryggen. Briterne føler sig vel imidlertid neppe ennu sterke nok til lands til å gå løs på kontinentet. Kompromiss: Norge - som militært så å si kan gjøres til en øy, forutsatt at engelskmennene (foruten sjøen) også kan beherske luften så noenlunde her. De tyske tropper som nu er i landet er neppe nok til å klare å holde det.

2) Gjenerobringen av Norge vil si et stort pretisjetap for Tyskland - sterk moralsk virkning.

3) England har nu - når invasjonsfaren, iallfall for måneder, er 100% utelukket p.g.a. Russland - overflod av ledige og for en stor del meget velutdannede tropper (plus materiell).

4) Begivenheter i Finland m.v. kan også rent direkte lette trykket på russernes nordlige flanke.

5) Frigjøringen av de - vesentlig kanadiske og norske troppestyrker som holdt Island, takket være U.S.A.'s besettelse av øya, altså tropper særlig vel skikket for felttog i Norge. Og hvad vits var det ellers i den amerikanske besettelse? Amerikanske interesser er like godt trygget ved britisk som ved egen besettelse. Og hvad skal England med flere folk hjemme (de har vel 2-3 mill. mann under våben) etterat russekrigen har eliminert invasjonsfaren?

6) Tyskernes forholdsregler her - et så drastisk skritt som det med radioene - tyder på mer enn bare alminnelig forutseenhet.

Neja - vi kan naturligvis her også bare gjette. Skjer noe, så skjer det vel i løpet av september, senest begynnelsen av oktober, mens man er sikker på at Tyskland ennu har henderne fulle i Russland.

A propos Tysklands svakhet: Hess: Ikke fordi jeg tror han (på det tidspunkt) ventet snarlig sammenbrudd og ville bringe sig i sikkerhet av den grunn. Men heller ikke tror jeg han reiste for å forhandle om fred på bakgrunn av Tysklands nye krig mot bolsjevismen. De ville de valgt en bakvannere og ufarligere måte å bringe ham på talofot med dem enn å fly i tysk fly alone inn over England og hoppe ut i fallskjerm - dessuten: den psykologiske virkning, det alle mennesker måtte tenke på. Nei, det emeste jeg synes passer med kjennetegnene er at det var en flukt fordi Hess hadde konspirert og Gostape var ham på sporet. Men når Hitlers nærmeste politiske venn, hans personlige stedfortreder, konspirerer mot ham, kan han iallfall ikke tro på tysk seier. (De satt han jo på flokket) Og at det var kommet så langt i mai at ting hadde lekket ut, tyder på at han ikke trodde det kunne gå bra særlig lenge. Og herr Hess har hatt inside information, var sikker

SVERIGE.

Hvor har vi Sverige? Dette spørsmål stiller mange nordmenn sig idag, og det er ikke lett å besvare. Vi vet at i april ifjor skrev en kjent svensk journalist og forfatter en artikkel i en Stockholmsavis som gitt ut på at svenskene skulle nok vite ikke å la sig ta på sengen slik som nordmennene lot sig ta. Vi vet også at svenskene vocket sig for å komme sin nærmeste nabo til unnsetning da han blev overfaldt av røvere. Vi vet ikke sikkert, men mange mener å vite, at tyske tropper fikk reise gjennom Sverige for å falle oss i ryggen mens vi kjempet for livet i to måneder ifjor.

Videre vet vi at vi misunder ikke Sverige dets stilling. Vi er i den lykkelige situasjon at vårt standpunkt er klart. Vi er i krig med Tyskland, vi behøver ikke hykle vennskap med nazipöbelregimentet. Svenskene halter fortsatt til begge sider. Det magiske ord i Sverige er Russland. Det er rimelig nok at svenskene er redd russerne, især efter Finlands skjebne ifjor. Vi kritiserer dem ikke for det. Men spørsmålet er om svenskene ifjor handlet riktig, historisk sett, da de stille så på at deres nærmeste slektning og nabo blev overfaldt og mishandlet. Vi har grunn til å tro at mange svenskers hjerter blödde, og blör, i den anledning. Svenskene kom 9. april ifjor plutselig og uforberedt op i en akutt konflikt mellem hode og hjerte. De blev tatt på sengen. Hodet fikk bestemme. De trakk fornuftsmessig sine klör, sine kostbare og blankpussede klör til sig, de rullet ned gardinene og lot stormen rase. Kong Haakon VII lot hjertet bestemme. Han optok en fortvilet kamp mot overmakten fordi han intuitivt fölte at han derved, og bare derved, kunde redde Norges sjel. Vi kjemper ennu ved hans side, under hans rene banner, stolte og glade over hans beslutning.

Nu har det vist sig av svenskens fornuftsavgjørelse på morgenkvisten, som gikk ut på at en konflikt med Tyskland som föolge av solidaritet med Norge ville före til samtidig konflikt med Russland, var gal. Det tysk-russiske vennskap var bare en av de gjengse diktatorlögner. Sverige ville nok blitt okkupert av Tyskland i løpet av en måned eller to om det hadde stillet sig solidarisk med Norge. Men russerne ville neppe ha rört på sig i den anledning, hverken av vennsapsgrunner eller av andre grunner. Russland har jo rolig sett på at tyskerne innrettet sig i Finland. Og idag ser vi at Sverige ikke påberoper sig frykten for Russland til å holde sig nötralt. Tvertom ökar svenskene mod åpne öiner risikoen for krig med russerne ved å hjelpe tyske tropper gjennom sitt territorium på vei til krigsskueplassen i öst, et klart nötralitytsbrudd også efter svensk offisiell opfatning, hevdot så sent som under den finsk-russiske krig for bare 18 måneder siden. Vi tar vel neppe feil i at Sverige både dengang og nu handlet efter tysk diktat. At Sverige derved med så kort mellemrum blev nödt til å hevde to vidt forskjellige standpunkter bokyrer tyskerne sig lite om. Den svenske fornuftspolitik har fört Sverige op i inkonsekvenser og ydmykelser som vi, först og fremst takket være at kong Haakon ikke lot sig overrumple, er blitt spart for.